

Klinika Chorób Zakaźnych, Tropikalnych i Hepatologii

Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Kierownik: Prof. dr hab. med. Alicja Wiercińska-Drapała

Wojewódzki Szpital Zakaźny, ul. Wolska 37 01-201 Warszawa

Tel: 022-5533222 faks: 022-6310535 e-mail: awiercinska@gmail.com

Warszawa, 15.05.2016

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. med. Bartosza Szeteli pt „Zakażenia HIV, HCV i HBV u osób uzależnionych objętych programem leczenia substytucyjnego – ocena epidemiologiczna”

Nierozerwalnie z problematyką używania środków psychoaktywnych wiąże się znacznie zwiększone ryzyko transmisji HIV, HCV i HBV. Często występujące zakażenia tymi wirusami spowodowane są nie tylko stosowaniem środków odurzających drogą dożylną, ale także podejmowaniem innych ryzykownych zachowań zwiększających ryzyko transmisji przez osoby będące pod wpływem środków odurzających. Mimo, iż od wielu lat w Polsce prowadzone są programy redukcji szkód, problem narkomanii dożylniej i występowania zakażeń wirusami potencjalnie śmiertelnymi jest wciąż ogromny.

Podjęcie przez doktoranta tematu dotyczącego częstości występowania zakażeń HIV, HBV, HCV wśród osób uzależnionych objętych programem leczenia substytucyjnego uważam za bardzo zasadne. Rozpoznanie skali problemu może ułatwić podjęcie skutecznych działań prewencyjnych. Z całym więc przekonaniem stwierdzam, że temat rozprawy doktorskiej jest celowy, trafny i przydatny klinicznie.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska liczy 136 stron, zawiera 128 pozycji piśmiennictwa prawidłowo dobrane i zacytowane. Praca ma układ typowy. We wstępie autor w zwięzły, ale wyczerpujący sposób przedstawił epidemiologię zakażeń HIV HBV i HCV w grupie osób stosujących narkotyki drogą dożylną. Autor omówił problem zakażeń tymi wirusami nie tylko w Polsce, ale również w wybranych krajach europejskich.

Celem pracy była ocena częstości występowania zakażeń HIV, HBV, HCV wśród osób uzależnionych, objętych programem leczenia substytucyjnego w dużej Poradni Dolnego Śląska w latach 2008-2010, analiza czynników ryzyka w transmisji tymi wirusami, a także ocena wpływu leczenia substytucyjnego na zmianę zachowań ryzykownych, podczas których może dochodzić do transmisji tych wirusów. W tym celu autor opracował szczegółową ankietę, zawierającą 61 pytań. Jest ona zamieszczona w pracy. Kolejnym celem pracy była ocena przydatności autorskiej ankiety jako narzędzia monitorującego rodzaje ryzykownych zachowań, podejmowanych przez tę grupę ludzi i ewentualnego jej wykorzystania w codziennej pracy w ramach programów terapeutycznych, prowadzonych wśród osób uzależnionych od środków psychoaktywnych.

Doktorant w sposób klarowny przedstawił materiał i metody stosowane w pracy. Badania ankietowe przeprowadził na reprezentatywnej grupie 246 pacjentów objętych programem metadonowym. U wszystkich pacjentów oceniano obecność przeciwciał anti-HIV, a u 100 - HCV RNA oraz u większości markery zakażenia HBV. Grupę kontrolną stanowiło 57 osób, korzystających z porady Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego, w którym anonimowo wykonywane są badania anti-HIV. Uzyskane wyniki, w tym wyniki pochodzące z ankiet poddał właściwie dobranym analizom statystycznym.

Doktorant szczegółowo przedstawił dane uzyskane z ankiety, analizując wszystkie odpowiedzi na 63 pytania. Zawarł je w 8 rycinach i 37 tabelach które ponadto opatrzył zwięzłym komentarzem. Wyniki badań serologicznych, dotyczących zakażenia HIV, HBV i HCV przedstawił w formie 12 tabel i 4 rycin, również z komentarzem. Ciekawą i wartościową częścią tego rozdziału jest opracowanie wieloczynnikowego modelu oceny ryzyka zakażenia HIV. Jako czynniki ryzyka zakażenia HIV wymienia przypadkowe zakłucia, wcześniejsze rozpoczęcie używania narkotyków dożylnie, dożylne używanie narkotyków w przeszłości i uczestniczenie w rytuale braterstwa krwi. Nie stwierdził związku zakażenia HIV z podejmowanymi zachowaniami seksualnymi. W części rozdziału poświęconemu badaniom molekularnym doktorant przedstawił wyniki badań HCV-RNA u 100 osób oraz badania genotypu HCV. Ciekawe, że aż 50% z nich miało genotyp 3. Autor wykazał, że prevalencja zakażeń HIV, HCV i HBV wśród pacjentów Programu Metadonowego we Wrocławiu w latach 2008-2010 była większa niż stwierdzona w innych ośrodkach w Europie i w Polsce i wynosiła odpowiednio 39.3%, 91.8% i 76.5%.

Na kolejnych 23 stronach manuskryptu autor ciekawie poprowadził dyskusję, odnosząc wyniki swoich badań do dostępnego piśmiennictwa, zarówno krajowego, jak i międzynarodowego. Krytycznie odniósł się do swoich badań w rozdziale ograniczenia. Jest to szczególnie ważna umiejętność ewaluacji własnych badań. Doktorant w logiczny sposób analizuje czynniki, które mogły wpłynąć na obraz badanej populacji w ocenianych aspektach. Wnioski z pracy autor formułuje w postaci 4 szeroko omawianych problemów, wynikających z przeprowadzonych badań i szczegółowo je interpretuje. Wskazuje w nich na przyczyny i ograniczenia prowadzonych aktualnie programów kierowanych do osób uzależnionych od środków psychoaktywnych. W sposób jasny i klarowny formułuje oparte na wynikach badań

własnych postulatów, które mogą, a wręcz powinny być wykorzystane w programowaniu działań profilaktycznych kierowanych do osób uzależnionych w celu nie tylko ochrony indywidualnej przed zakażeniami wirusami HIV, HBV, HCV, ale także zmniejszeniu ryzyka przenikania tych czynników infekcyjnych do populacji ogólnej.

Za najważniejsze wartości naukowo-poznawcze pracy uważam:

- wykazanie, wysokiej prevalencji zakażeń HIV, HBV i HCV wśród IDU, przy czym zakażenia HCV dotyczą aż ponad 90% tej populacji
- wyróżnienie najbardziej ryzykownych zachowań sprzyjających transmisji tymi wirusami
- opracowanie genotypów HCV występujących w grupie
- wykazanie ogromnej skuteczności programów redukcji szkód
- wskazanie konieczności wdrożenia programów redukcji szkód skierowanych do osób młodych oraz konieczności rozszerzenia programów wymiany igieł i strzykawek o inne sprzęty używane podczas przygotowywania i stosowania narkotyków
- wykazanie, że wdrożenie do codziennej praktyki metod oceniających szczegółowo rodzaj zachowań ryzykownych ma duże znaczenie w redukcji ryzyka transmisji HIV, HBV, HCV, nawet wśród osób dopiero rozpoczynających używanie narkotyków i nie będących jeszcze pod opieką programów terapii uzależnień.

Uwaga krytyczna:

- ze względu na zmieniający się profil osób uzależnionych od środków odurzających istotne byłoby przedstawienie badań wśród pacjentów programów redukcji szkód w ostatnich latach

Powyższa uwaga ma na celu zachęcenie autora do pogłębienia analiz przed przygotowaniem manuskryptu do druku oraz do kontynuowania badań w tym zakresie.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska lek. med. Bartosza Szeteli „Zakażenia HIV, HCV i HBV u osób uzależnionych objętych programem leczenia substytucyjnego – ocena epidemiologiczna” jest praca wartościową, zawierającą wiele cennych spostrzeżeń.. Prawidłowe zaplanowanie, a następnie realizacja badań oraz bardzo staranne edytorsko przygotowanie manuskryptu świadczą, że doktorant jest dobrze przygotowany do prowadzenia pracy naukowej.

Przedstawiona do recenzji rozprawa spełnia warunki określone w art. 13 ust. 1 ustawy z dn. 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.). Zwracam się z uprzejmą prośbą do Rady Wydziału Lekarskiego Kształcenia Podyplomowego Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu o dopuszczenie lek. med. Bartosza Szeteli do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Kliniki Chorób Zakaźnych, Tropikalnych
i Hepatologii
prof. dr hab. n. med. *Alga Wiercińska-Drapalo*